

FØROYA SOSIAL-DEMOKRATUR

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BROÐURSKAPUR

Nr. 35

Lýsingarprísur fyri mm: 12 oyru á
1. síðu, 10 oyru á 3. og 4. síðu

Leygardag 24. september 1949

Bladið verður bílagt á posthúsinum, og
kostar kr. 2,00 + porto um fjórðingsárid

23 Árg.

FÓLKAFLOKKURIN OG GRØNLAND

So sigur »Dagblaðið«, at meðan teir hava sitið her heima og hava stríðst við at leggja ællanir fyri úthygging av Grønlandi, hevur Dam strokið um lond saman við donsku grønlandsnevndini.

Tó at tað kundi verið sagt eitt sindur hampuligari, so er hetta so satt, sum tað er sagt: Fólkaflokksmenn hava sitið heima síðan bardagin endaði og kanska gjørt ællanir um úthygging av Grønlandi; men tá ið teir frættu, at P. M. Dam var farin til Grønlands fyri at tryggja Føroyingum rættindi til eina úthygging og kanna eftir, hvussu ein tilik átti at fara fram, tá østu hesir menninir upp himmal og hav og fóru í bráðskundi vestur til Grønlands.

Hetta kann eisini vera gott og væl alt samalt; men tað úrslit, teir komu til, var alt annað enn gott. Teir komu til Føroyingahavnina og sóu, at norðmenn hövdu tikið hitt besta lendið har; men tó at norðmenn ikki hövdu úthygt meir enn ein lítlan part av hesum øki, og eftir var pláss til at byggja ein heilan lítlan bý á hesum góða skættlendi, og gerast kundu bryggjur fram við alt plássið, so fóru sendi menninir frá Føroya fiskasölu, ið hövdu landsstýrisins vælsignis við sær, frá hesum økiuttan so mikið sum eitt mótmæli, og lótu danska kontrollörin vísa sær á onnur økir í Føroyingahavnini.

Rætt er tað, at tey pláss, ið nevndin góðkendti, eru tey, ið Føroyingar hava nýtt mest; men áðrenn tey verða nýtandi til at seta frystihús, saltgoymslur, oljugoymslur, kranar og kolgoymslur á, skal gerast eitt stórt arbeiði. Tað spreingingararbeiði, har má verða gjørt, um tað skal muna nakað, kemur at kosta milliónur, og tað er ikki lótuverk heldur. Tað er tí blóðskeivt av hesum monnum at vera gingnir frá skættlendinum har inni á fjórðinum, áðrenn teir hava eina ællan yvir hvat spreingingararbeiðið kemur at kosta,

og hvussu long tíð, ið má ganga, áðrenn hetta arbeiðið kemur so mikið áleiðis, at tað kann verða fiskivinnuni til nakra nýttu.

»Dagblaðið« spyr, um politiskt klandur nú skal koma at forða úthyggingini av Grønlandi.

Nei, tað má tað ikki!

Tað er heldur einki at ivast í, at um bert »Dagbl.« vildi viðgjørt hetta mál sakligt, so vildu líkindini verið her fyri einum góðum úrsliti.

Men »Dagblaðið« vil ikki viðgera hetta mál sakliga. Tað kann ikki koma burtur frá sínum gamla ósingarpolitikki. Stór orð við lítillum skili í, tað hevur verið kennimerki blaðsins, og so tykist at vera framvegis. Vit skulu taka upp aftur orðrætt hetta pettið úr »Dagbl.«; men vit kunnu ikki lata vera at spyrja, um teir eru so barnsligir, at teir sjálvir trúgva slíkum tvætti:

»Vit siga: Vit hava ikki álit á teim rættindum, ríkisfelagsskapurin við Danmark gevur okkum. Úthyggingin í Grønlandi skal verða ogn føroyinga og kunna nýtast, antin Føroyar hava ríkisfelagsskap við Danmark ella ikki, hetta mega vit halda fast um, so ikki ognirnar í Føroyingahavnini kunna koma at verða nýttir imóti føroysku sjálvstýrisstrengingini.

Og hetta eru allir sjálvbjargnishugaðir fiskivinnumenn samdir við okkum í, tí í mong ár hava føroyskir grønlandsfararar ynskt hetta«.

Javnaðarmenn hava tað álit á føroyskum fiskimonnum, at teir skilja, at í einum ríkisfelagsskapi við danir er møguleiki fyri føroyskari úthygging av Føroyingahavnini. Og sjálvt um tað kanska ikki enn er gingið upp fyri fólkaflokkinum, at loysing frá Danmark samstundis er loysing frá øllum rættindum fyri føroyingum í Grønlandi, so munnu fiskimenn allir skilja hetta. Loysingarmenn eiga eisini at leggja sær hetta í geyma.

Tað fer ikki longur at bera til hjá »Dagbl.« einans við stórum órdum, nakað av skili má vera aftanfyrri tey!

Vilja fólkaflokksmenn veruliga fremja grønlandssurningin, so hann verður føroysku tjóðini til bata, so er ein saklig viðgerð á tingi einasti vegurin, men fara teir aftur út í ein ósingarpolitikk, tá kundi tað hent, at teir forkoma málinum; og tá munnu føroyingar sum heild vita at lóna teimum tað aftur, tá á stendur.

P. K. M.

Hitt nýggja dómshúsið

Prýðiligt hús tað nýggja dómsbúsið, serliga innan, rúmligt og stásisligt. Rættarhøllin er serliga prýðilig við eftir okkara viðurskiptum stórum áhoyrarapláss.

Yvir úthurðini standa tey tiltiknu orð: Við lóg skal land byggjast.

Annars eru hitt slípaða føroyska grjótið eitt av húsins vakra sta ið eyga her við, tá ið ein gongur framvið tí.

Friggjadagin í vikuni hevði landsstýrið boðið ymsum umboðsmonnum fyri rættar- og sakfórarastattin, lógtin og pressuni til víglufund.

Løgmaðurin setti fundin, greiddi hvussu húsaviðurskipti rættarins hövdu verið. Nú var byggiuppgávan, sum so leingi hevði verið til umrøðu, loyst. Vit hövdu fingið hetta prýðliga hús, og rætturin hevði sett fótur undir egið borð.

Hann takkaði øllum pørtum, ið hövdu verið við til at fáa hesa bygging í lag — og gav so húsið til dómarsins við ynskinum um, at lóg og rættgerð altíð má ráða í landinum.

Dómarin heltrøðu um týðningin av at hava fingið hetta góða og í allar mátar stásisliga hús og takkaði fyri tað og gleddist við at fáa høvi at røkja dómarsstarv í tí. Hann bar ikki — sum kanska onkur — ótta fyri, at tess fínleiki og stásiliga uppskrýðing vildi leggja tyngd á tey smædnu, so tey ikki finga framsagt tann fulla sannleika. Tvørturímóti helt hann, at øll rættarviðgerðin vildi lyftast á eitt hægri stig.

Mitens landsrættarsakforari helt áhugaliga røðu um, hvussu

okkara rættarskipan hevð verið frá fyrndini av.

Politimeistarin frambar síná og politisins tók. Hann ynskti serliga at pressan, nú so frálíkt áhoyrarapláss var at koma í, motti til rættarviðgerðirnar og greiddu fólki frá teim ymsu dómum. Tað vildi hjálpa fólki at fáa varhuga av, at ein ikki kundi loyva sær at gera alt, og at rættur og skjal tó var í landinum.

L. Waagstein landsrættarsakforari tók undir við dómáranum í, at tað var týðningarmikið og siðmennandi, at vit hövdu fingið hetta stáshús.

So leyk fundur og lögmaður beyð til til vígludrykk.

SILDIN

Norðmenn halda, at orsökini til, at so lítið av sild hevur verið at fingið undir Íslandi tey síðstu árin, fyri ein stóran part skyldast, at norskir bátar við stöð í Noregi veida ein part av henni úti til havs, áðrenn hon kemur til Íslands. Teir ráða sildaveiðiförum sínum til at royna úttanum Føroyar, áðrenn tey fara til Íslands.

Í Føroyum fæst stöðugt hópur av sild inni á ymsum fjórðum; men prisurin hevur ikki verið serliga høgur, um tað hevur eydnast at fingið selt nakað av henni: 25 oyr. kg fyri agnsild og 11 oyr. til fabrikk. Nakað hava menn saltað; men sum vant í Føroyum, er oftast tunn-utrot.

Myrðingin

norðuri í Sundum

Fyrirpartin síðsta týsdag varð boðað frá grind sunnanfyri Børðina. Tað var tó ikki grind, men ein bólkur av stórhvali, spermi. Bátar fóru tó at royna at reka, og væl bar til, teir fingið ríkið stórvalirnar inn á Havnina, har bólkurin varð goymdur, til ein av hvalbátunum við Áir, Falkur, kom tilstaðar. Spermiarir vórðu tá ríknir út aftur á fjórðin, har Falkur legðist at skjóta. Hann skjeyt 3 hvalir úti fyri Havnini og hin 4. norður móti flesjunum, tá rakstrarbátarnir hövdu fingið bólkinn norður bagar.

(Frh. á 4. síðu.)